

Mijn weekblad

Redacteur Ton Oosterhuis

De dagen rond het kerstfeest zijn voor mij altijd gekleurd door mijn herinneringen aan december 1944 toen ik mij verloofde met mijn geliefde Greetje en het eerste nummer van *Zaans Groen* verscheen.

Zaans Groen

Ik was negentien toen ik als Fred van Enske in 1944 mijn eerste gedichten publiceerde. Over het tijdschrift waarin ik debuteerde, is door anderen al veel geschreven, vooral door Lisette Lewin in *Het clandestiene boek 1940-1945* en door Piet Calis, *Het ondergronds verwachten. Schrijvers en tijdschriften tussen 1941 en 1945*. De naam was *Zaans Groen*. Het verscheen vanaf december 1944 in Zaandijk, uitgegeven door Klaas en Mart Woudt. Het was, aldus Lisette, een prima verzorgde uitgave. Het tijdschrift werd volledig met de hand gezet, gedrukt op een handpers en geïllustreerd met litho's en linoleumsneden. Er verschenen vijf nummers.

Voor de vorming van de redactie namen de initiatiefnemers Mart en Klaas Woudt ook contact met mij op. Op het Gemeentelijk Lyceum had ik in het laatste jaar voor het eindexamen van de HBS in dezelfde klas gezeten als Klaas Woudt, dus daarvan kenden we elkaar en elkanders literaire ambities. Toen Klaas Woudt mij in het najaar van 1944 benaderde voor medewerking aan die nieuwe culturele kring, die onder meer een eigen tijdschrift zou uitgeven, zat ik ondergedoken in het huis van mijn ouders. Ik beloofde Klaas mee te doen en koos voor mijn medewerking aan het tijdschrift het pseudoniem Fred van Enske.

Toen in het najaar van 1979 in 't Hoogt te Utrecht een tentoonstelling van clandestiene bladen uit de bezettingstijd werd georganiseerd, lag daar ook *Zaans Groen* in een vitrine. Het werd in de catalogus beschreven als "ongetwijfeld het mooiste clandestiene literaire tijdschrift".

Ook Piet Calis schreef over *Zaans Groen*. Hij citeerde mijn kwatrijnen, die eigenlijk het motto voor al mijn poëzie zijn geworden:

*Probeer te leven als een kind
dat spelend in de goot
een wonderwijde wereld vindt
rond zijn papieren boot.*

*Ook als vuur'ge tongen lekken
langs de randen van je hart,
zing! en laat je liedren wekken
wie nog waarheidloos verstart.*

In 1945 verscheen een gedichtenbundel met de titel *Drie in de pan*. Naast Klaas Woudt en Maarten Welsloot fungeerde ik daarin als derde in de pan onder de naam Fred van Enske. Naar mij destijds werd verteld is de hele oplage in dat chaotische naoorlogse jaar spoorloos verdwenen. Niettemin kwam ik onlangs op de website University Libraries van de Universiteit van Maryland de volgende vermelding tegen: ***Drie in de pan : gedichten*** by Fred. van Enske, 1 edition published in 1945 in Netherlands and held by 5 libraries worldwide. Eigenlijk ben ik wel benieuwd welke bibliotheken dat zijn.

De omslagen van het tijdschrift *Zaans Groen* en van de dichtbundel *Drie in de pan*, uitgegeven in de winter van 1944-1945.